

Nr 230.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om rätt att använda sackarin vid tillverkning av malt-drycker av andra klassen; given Stockholms slott den 30 april 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning om rätt att använda sackarin vid tillverkning av maltdrycker av andra klassen.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

F ö r s l a g

till

**förordning om rätt att använda sackarin vid tillverkning av
maltdrycker av andra klassen.**

Härigenom förordnas som följer.

Utan hinder av stadgandet i 10 § förordningen den 15 december 1939 (nr 887) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker äger kontrollstyrelsen på framställning av tillverkaren medgiva, att sackarin må tillsvidare och till dess annorledes bestämmes användas för tillverkning av maltdrycker av andra klassen. Har på grund av sådant medgivande sackarin använts vid tillverkningen, skall angående skyldighet att intaga uppgift härom å etikett samt påföljd, om det försummas, gälla vad i 27 § tredje stycket samt 33 § andra stycket nämnda förordning är för motsvarande fall stadgat.

Maltdrycker, som enligt vad nu sagts tillverkats med användande av sackarin, må försälas utan hinder av föreskriften i 4 § förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:ts
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 april
1943.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER,
SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, ANDERSSON, GJÖRES.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler fråga om
*ändrade bestämmelser angående användning av sackarin vid tillverkning av
maltdrycker av andra klassen* samt anför därvid följande.

Gällande bestämmelser. Bestämmelserna angående användning av sacka-
rin vid maltdryckstillverkning återfinnas i 10, 25 och 27 §§ förordningen den
15 december 1939 (nr 887) angående tillverkning och beskattning av malt-
drycker.

I 10 § äro bestämmelser meddelade rörande de råämnena, som få använ-
das vid tillverkning av maltdrycker av andra och tredje klasserna. Utan vi-
dare få sålunda användas kornmalt, humle, jäst och vatten, men därjämte
äger kontrollstyrelsen medgiva användning av andra ämnen, dock icke sacka-
rin. Enligt 10 § hänföres till sackarin varje konstgjort sötningsmedel, som
har högre söthetsgrad än raffinerat socker men icke sockrets näringsvärde.

Några motsvarande bestämmelser rörande användningen av råämnena fin-
nas icke meddelade beträffande maltdrycker av första klassen. Vid tillverk-
ning av den till nämnda klass hörande huvudprodukten svagdricka är alltså
användning av sackarin tillåten, dock med det i 27 § stadgade villkoret, att
om sackarin använts vid sådan tillverkning, den etikett, som enligt samma
paragraf alltid skall finnas å kärl, varå maltdrycken utlämnas från bryggeri,
skall innehålla uppgift om att drycken innehåller sackarin. Vid tillverkning
av det speciella slag av maltdrycker av första klassen, som avses i 25 § tredje
stycket, nämligen extraktrika, alkoholsvaga maltdrycker (maltdricka), är
emellertid användning av sackarin icke medgiven.

Bestämmelserna rörande försäljningen av sackarinhaltiga maltdrycker
sammanfalla väsentligen med de anförda tillverkningsbestämmelserna. Så-
lunda gäller enligt 4 § förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående för-
säljning av pilsnerdricka, att dylik dryck, som är försatt med sackarin, icke
får hållas till salu. Jämlikt 12 § förordningen den 8 maj 1925 (nr 119) an-
gående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker må
annan maltdryck än svagdricka icke utlämnas, där den veterligen är försatt
med sackarin. Svagdricka, som veterligen är tillsatt sackarin, må icke för-
varas på försäljningsstället annat än å kärl, som på tydligt framträdande sätt

är försett med uppgiften »Innehåller sackarin». Därest vid utminuteri svagdricka till köpare utlämnas å tillslutet kärl, skall kärlet vara försett med dylik beteckning. Enligt förordningen den 10 juni 1932 (nr 195) angående märkning av kärl, innehållande söta läskedrycker, gäller enahanda deklara-tionsplikt i fråga om sackarinhaltiga läskedrycker som nyss sagts beträffande svagdricka.

Historik. Införande av förbud mot tillverkning och försäljning av sackarinhaltiga maltdrycker gjordes första gången till föremål för överväganden i samband med de lagstiftningsspörsmål rörande maltdryckshanteringen, som voro aktuella kring sekelskiftet. I den av 1903 års riksdag antagna förordningen angående tillverkning och beskattning av maltdrycker infördes förbud mot användning och förvaring av sackarin i skattepliktigt eller skattefritt bryggeri. Förbud mot försäljning av öl eller svagdricka, som försatts med sackarin, infördes vidare i de år 1905 utfärdade förordningarna angående försäljning av vin och öl resp. angående försäljning av tillagade, alkoholfria drycker samt svagdricka. Oavsett den omständigheten att en viss meningsskiljaktighet varit rådande beträffande sackarinets hälsofarlighet, framfördes såsom motiv för sackarinförbudet, att verkställda analyser givit vid handen, att förfalskning av maltdrycker, särskilt svagdricka, synnerligen ofta ägde rum genom användande av sackarin såsom ett smaktäckande medel; för de skattepliktiga bryggeriernas vidkommande föranleddes förbudet jämväl därav, att då sackarin såsom ett dylikt medel i viss mån kunde sägas ersätta malt och maltdrycksbeskattningen vid denna tid var anordnad såsom maltskatt, sackarinanvändningen i dessa bryggerier ansågs oförenlig med det dåvarande beskattningssystemet.

Vid 1928 års riksdag framfördes i båda kamrarna i likalydande motioner (I: 107 och II: 102) yrkande om utredning rörande upphävande av förbudet mot tillsättning av sackarin till maltdryck. I anledning av dessa motioner anhöll riksdagen i skrivelse den 15 maj 1928, nr 201, under åberopande av bevillningsutskottets av riksdagen godkända betänkande nr 34, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning, huruvida förbudet mot användning av sackarin vid tillverkning av svagdricka och mot försäljning av sackarinhaltigt svagdricka kunde upphävas, ävensom för riksdagen framlägga de förslag, till vilka utredningen kunde giva anledning. I motiveringen för sitt förslag om utredning uttalade bevillningsutskottet bland annat, att genom tillkomsten av en undre extraktstyrkegräns för maltdryckerna — denna gräns tillkom år 1923 och utgjorde 4 procent — hade det särskilda skäl, som ursprungligen åberopats till förmån för sackarinförbudet vid maltdryckstillverkning, förlorat sin betydelse. Utskottet ansåg övervägande skäl tala för att sackarinförbudet upphävdes, vilket dock icke borde ske, utan att en föreskrift infördes om skyldighet för tillverkare och försäljare att å kärl, vari sackarinhaltigt svagdricka tillhandahölls, utmärka, att drycken innehölle sackarin. För de starkare maltdryckerna skulle sackarinförbudet av fiskaliska skäl bibehållas, likaså för maltdricka.

Sedan Kungl. Maj:t den 14 juni 1928 anbefallt kontrollstyrelsen att verk-

ställa den av riksdagen begärda utredningen samt att efter samråd med medicinalstyrelsen till Kungl. Maj:t inkomma med av utredningen föranledda förslag, avgav kontrollstyrelsen den 30 december 1929 utredning och förslag i ämnet. I ett i ärendet till kontrollstyrelsen avgivet yttrande hade medicinalstyrelsen bland annat uttalat, att sackarin, använt såsom sötningsmedel, enligt styrelsens mening icke vore att betrakta såsom hälsomenligt. Kontrollstyrelsens utredning utmynnade i förslag om upphävande av sackarinförbudet beträffande svagdricka, med skyldighet dock för tillverkaren att å etiketten deklarerat förekomsten av sackarin i kärlets innehåll.

I proposition nr 156 till 1930 års riksdag framlade Kungl. Maj:t på grundval av kontrollstyrelsens utredning förslag om ett partiellt upphävande av gällande förbud mot tillverkning och försäljning av sackarinhaltiga maltdrycker, nämligen såvitt anginge svagdricka. Förslaget antogs av riksdagen.

Vid den utredning, som föregick antagandet av nu gällande förordning den 15 december 1939 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker var sackarinfrågan ej föremål för närmare behandling, utan bestämmelserna om sackarinanvändningen vid maltdryckstillverkning överflyttades utan förändring av sin dittillsvarande innebörd till den nya förordningen.

Framställning från svenska bryggareföreningen. I en den 9 februari 1943 dagtecknad framställning till Kungl. Maj:t har svenska bryggareföreningen anfört att förbudet mot användning av sackarin vid tillverkning av starkare maltdrycker under normala förhållanden fyllde en uppgift såtillvida, att kvaliteten hos dessa drycker torde hållas högre och jämnare genom detta förbud. På grund av nu rådande försörjningsläge hade emellertid den skattepliktiga bryggeriindustrien gång efter annan nödgats nedsätta inbryggningsstyrkan å maltdrycker av andra klassen, så att efter den 15 mars 1943 inbryggning icke komme att äga rum med högre stamvörtstyrka än 7.0 procent mot normalt 10.0—10.2 procent. Inom bryggeriindustrien hade man med utnyttjande av under årens lopp vunna erfarenheter och forskningens senaste rön sökt åstadkomma så smakliga produkter som med hänsyn till den lägre inbryggningsstyrkan varit möjligt. Emellertid kunde ej undvikas att, med så låg inbryggningsstyrka som den nuvarande, maltdrycken erhöles en tunn smak. För att i någon mån förebygga detta vore i hög grad önskvärt, att en tillsats av sackarin tillätes, då härigenom en något fylligare smak å produkten kunde erhållas. Bryggareföreningen hemställde därför, att sådan ändring av förordningen angående tillverkning och beskattning av maltdrycker måtte vidtagas, att kontrollstyrelsen finge befogenhet att under nu rådande förhållanden efter därom i varje särskilt fall gjord framställning medgiva användning av sackarin vid tillverkning av maltdrycker av andra klassen.

Kontrollstyrelsens utlåtande. I anledning av bryggareföreningens framställning har kontrollstyrelsen, efter remiss, den 5 mars 1943 avgivit utlåtande i ärendet. I utlåtandet har kontrollstyrelsen framhållit, att anledningen till att icke maltdrycker av andra och tredje klasserna inbegrepos i de lättnader i fråga om möjligheterna att använda sackarin, som genom beslut vid

1930 års riksdag vidtogos i fråga om tillverkningen av svagdricka, låge väsentligen däri, att en sådan åtgärd ur fiskalisk synpunkt icke ansåges böra ifrågakomma så länge maltdrycksskatten vore anordnad i form av maltskatt. I 1939 års förordning angående tillverkning och beskattning av maltdrycker vore emellertid denna beskattningsform ersatt med skatt å den färdiga varan, vadan några principiella hinder icke längre borde möta mot att tillverkare av starkare maltdrycker erhöle frihet att använda sackarin under samma villkor som gällde för tillverkare av svagdricka, nämligen att uppgift lämnades å etikett å maltdryckskärl om förekomsten av sackarin i malt-drycken. Att det oaktat sackarinförbudet beträffande de starkare maltdryckerna och maltdrickat bibehållits i det förslag till ny förordning angående tillverkning och beskattning av maltdrycker, som 1934 års maltdryckskommitté framlagt i sitt den 15 januari 1936 avgivna betänkande och som legat till grund för den nu gällande förordningen i ämnet, torde ha berott på uttalade önskemål härom från den skattepliktiga bryggeriindustriens sida, enär, såsom även framhållits i bryggareföreningens framställning, kvaliteten å dessa maltdrycker kunde hållas högre och jämnare genom upprätthållande av sackarinförbudet. I sitt den 4 juli 1941 avgivna betänkande med förslag till livsmedelsstadga m. m. hade emellertid livsmedelslagstiftningssakkunniga intagit den ståndpunkten, att förbud mot tillsats av konstgjorda sötningsmedel icke borde införas i de specialbestämmelser, som vore avsedda att utfärdas för olika livsmedel, men att såsom villkor för försäljning av sackarinhaltiga livsmedel alltid skulle fordras, att närvaron av det konstgjorda sötningsmedlet deklarerades. Med hänsyn härtill och då de fiskaliska motiven för vidmakthållandet av sackarinförbudet beträffande de starkare maltdryckerna icke längre ägde giltighet, syntes skäl kunna tala för att sagda förbud i förordningen angående tillverkning och beskattning av maltdrycker nu slopades och att sackarin finge användas vid tillverkningen av nämnda drycker under samma betingelser som beträffande svagdricks- och läskedryckstillverkningen, nämligen mot deklarationstvång.

Kontrollstyrelsen har vidare anfört:

I sin framställning har bryggareföreningen allenast åsyftat, att de skattepliktiga bryggerierna provisoriskt under nu rådande förhållanden skulle beredas möjlighet att, i likhet med vad som fallet är beträffande vissa andra råämnen än malt, humle, jäst och vatten, efter kontrollstyrelsens beprövande i varje särskilt fall kunna erhålla medgivande att använda sackarin vid tillverkning av maltdrycker av andra klassen. Såsom framgår av folkhushållningsdepartementets ämbetskrivelse till statens livsmedelskommission den 18 december 1942 angående framställning av Sveriges nykterhetsvänners landsförbund m. fl. om åtgärder till förhindrande av att kornskörden användes för tillverkning av pilsnerdricka, m. m., har en överenskommelse träffats mellan kontrollstyrelsen och bryggareföreningen därom att malt-drycker av andra klassen skola under år 1943 i de skattepliktiga bryggerierna inbryggas med en stamvörtstyrka av högst 7 procent. Med hänsyn till den väsentligt lägre extraktstyrka, som maltdryckerna av andra klassen sålunda numera komma att hålla i jämförelse med den normala, som plägar utgöra 10.0 å 10.2 procent, kan kontrollstyrelsen finna det befogat, att de skattepliktiga bryggerierna lämnas tillfälle att genom tillsats av sackarin åstad-

komma en något fylligare smak å dessa maldrycker. På grund härav och då kontrollstyrelsen i avvaktan på närmare erfarenheter av sackarinets användning på nu nämnt sätt icke ansett skäl föreligga att sträcka sig så långt som till att föreslå ett helt upphävande av sackarinförbudet för de starkare maldryckernas vidkommande, får styrelsen tillstyrka den gjorda framställningen.

Kontrollstyrelsen har ytterligare anfört, att styrelsen — i betraktande av sackarinets ställning ur synpunkten av kontrollen över livsmedel — ansett sig böra inhämta yttrande i ämnet från statens institut för folkhälsan, som förklarat sig icke ha något att erinra mot bifall till framställningen.

Slutligen har kontrollstyrelsen uttalat, att styrelsen med hänsyn till medgivandets provisoriska karaktär utgått från att bestämmelserna i ämnet icke borde meddelas genom ändring av de härav berörda förordningarna utan att i stället en särskild förordning, som reglerade undantagsanordningen, borde utfärdas.

Såsom kontrollstyrelsen framhållit ha de skäl, som tidigare åberopats för ett ovillkorligt förbud mot användning av sackarin vid tillverkning av maldrycker av andra klassen, numera förlorat sin giltighet. På grund härav och med hänsyn till vad bryggareföreningen anfört till stöd för sin framställning har jag i princip icke något att erinra mot bifall till densamma. Jag tillstyrker alltså, att möjlighet beredes tillverkare att använda sackarin vid tillverkning av maldrycker av andra klassen. I likhet med kontrollstyrelsen finner jag emellertid, att för denna tillverkning bör införas enahanda deklaratons tvång, som för närvarande gäller beträffande tillverkningen av svagdricka och söta läskedrycker. I författningstekniskt avseende synes det mig lämpligt att, såsom kontrollstyrelsen föreslagit, de erforderliga bestämmelserna få sin plats i en särskild författning.

*Departements-
chefen.*

I enlighet härmed har inom finansdepartementet upprättats förslag till *förordning om rätt att använda sackarin vid tillverkning av maldrycker av andra klassen.*

Föredraganden hemställer härefter, att nämnda författningsförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ivar Löfquist.